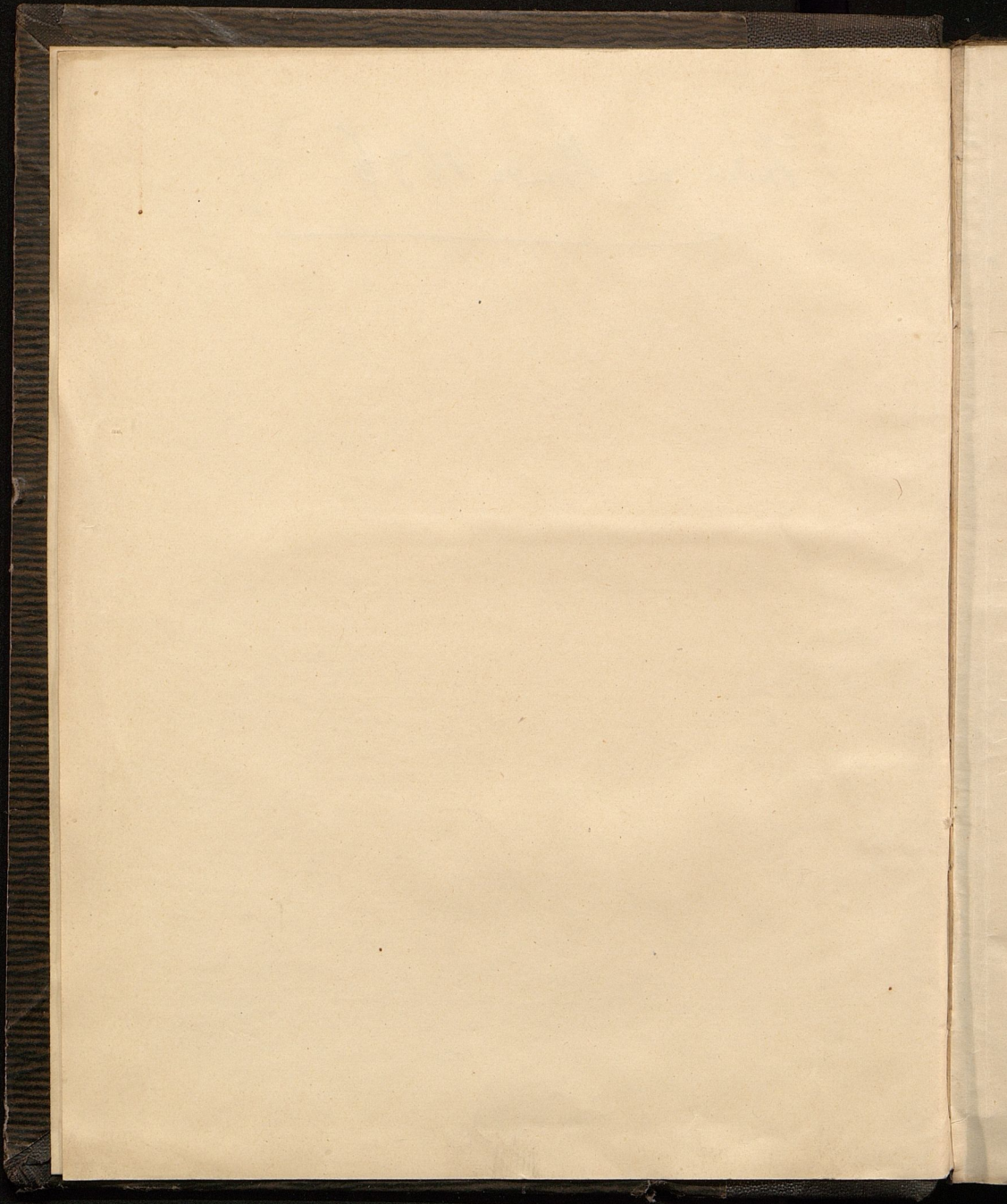

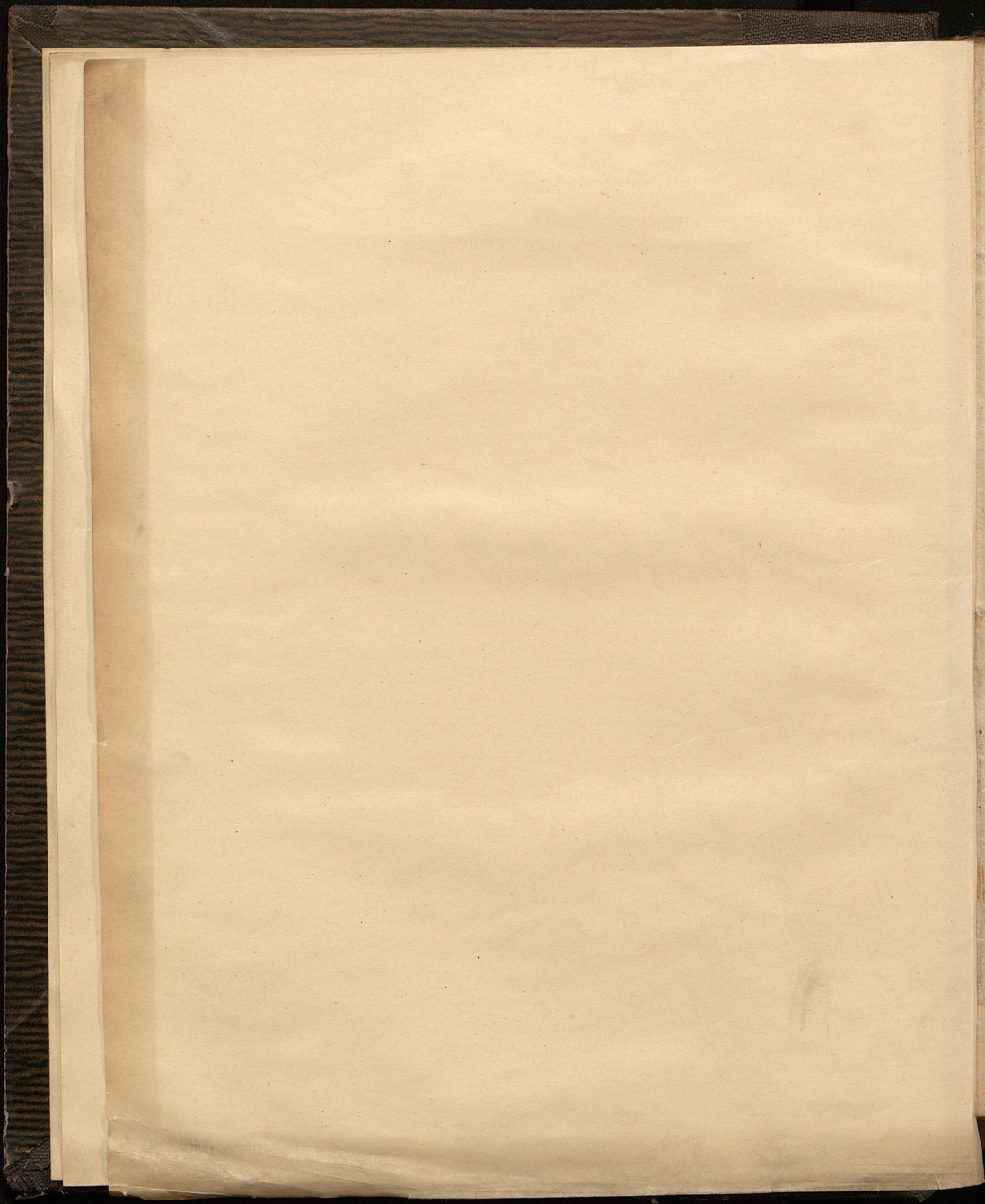
Index im Buch 1676.

11

1677

4

ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
JURIS CIVILIS

&
CANONICI,
IN ELECTORALI SAXONICA
PUBLICE PROPOSITA
PRÆSIDE

JO. FRID. SCHARFIO, J.U.D.

RESPONDENTE
CHRISTOPHORO KEMPIO,

H. L. Q. C.

AD D. XXIIIX. APR. c15 15c LXXVII.

WITTEBERGÆ,

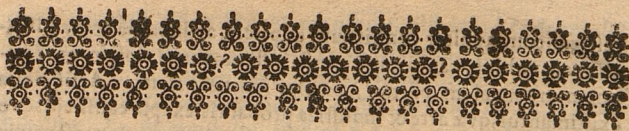
Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
JURIS CIVILIS
&
CANONICI
IN ELECTORALI SAXONICA
PUBLICE PROPOSITA
PRÆSIDE
JO. FRID. SCHARFIO JUD.
RÄSCHENANTE
CHRISTOPHORO KEMPIO
M. D. C. C.
AD D. XLI. APR. CL. LXXVII.
KITTENBERG.
Joh. JOHANNIS SIGISMUNDI STEINBECKER.

I.
JURIS CIVILIS

§. 1.

Robationum materia licet nul-

la indigeat commendatione, sed ipsa in quo-
 tidiana Judiciorum praxi liqvidò satis se o-
 stendat, ut de in integr. restit. judicat Ulpianus in l. 1. de in integr. restit. illius nihilo ta-
 men minus utilitatem juxtim ac necessitatem
 præclare comprobant § 4. Inst. de interdicit. l.

4. C. de edend. l. 9. C. de O. & A. l. 2. & 23. C. de probat. junct l. 30. de
 T. T. c. pen. & ult. c. 30. q. 5. c. f. c. 32. q. 5. textusque alii, cum invidiosa
 Doctorum multitudine, quos longa serie in primis produciunt
 Marcellus *sing. 570. n. 1.* & Josephus Ludovicus *conclus. 3.* Est autem
 probatio, quatenus hæc vox pressius accipitur & ad judicia quæsti-
 onesque facti referatur, actus judicialis (α), quò litigantes judi-
 ci de facto controverso vel re dubia alia per legitima argumenta
 fidem faciunt. Πᾶς γὰρ ὁ κρίσιμος τὴν καὶ γινώσκον βιβλῆμα
 ποιῶσα, ἐξ ἄλλῃ ἢ ἄλλαι τὸ κρίσιμα. αὐτὸ γὰρ ἐξ ἑαυτῆς ἔδεν
 δεινυται καὶ κρίσιμα, ἐπεὶ πᾶν ἀνθρώπου κρίσιμα, ut acutè ratioci-
 natur Alexander Aphrodis. in 1. Prior. c. 5. pag. 17.

a Amplianda paulisper vocabula, ut & illi actus, qui
 litis contestationem anteambulant & quasi præparatorii sunt,
 insimul comprehendantur: alioquin enim, cum judicium demum
 per litis contestationem constituatur l. unic. C. de lit. contestat.
 l. 13. rem rat. habet. c. 30. X. de V. S. isti tantum actus, strictè loquen-
 do, dicuntur judiciales, qui litis contestationem insequuntur.

§. 2. Illa argumenta (β) Doctores, Aristotelis 1. Rhet. 2 v. 5.
 Ciceronis Top. 2. & Quintiliani §. Institut. Orator. c. 2. prementes

A 2

vesti-

vestigia, communiter constituunt duplicia, artificialia & inartificialia; atqve hinc, tanquam à causa instrumentali, ipsam probationem artificialem partim, partim inartificialem. Artificialia existimantur, qvæ arte & industria probantis ex ipsa causa ejusqve circumstantiis deducuntur & secundum artis præcepta tractantur: suntqve iterum vel necessaria vel probabilia: illa desumuntur ex principiis naturalibus, & veram rei scientiam; hæc ex verisimilibus, ac præsumptiones dumtaxat inducunt. Inartificialia habentur, qvæ extrinsecus ad aliquid probandum adsumuntur, licet & ipsa postmodum arte tractentur, qvalia censentur testimonia & instrumenta.

β Latiùs acceptâ hâc voce: Vid. Robert. 4. *sentent. c. 1.* non ut in c. 10, X. de V. S. & apud Isidorum *Orig. lib. 13. c. 15.* de quibus libris evolvi meretur David Blondellus, in Pseudo-Isidorò suò, incomparabili illo Historiæ Ecclesiasticæ Thesaurò, *prolegom. c. 2. p. 11.*

§. 3. Instrumentum igitur quod attinet, denominatur illud ab instruendo, & inspectâ hâc nominis Originatione, in generalissima significatione denotat *πᾶν ἐν ἐκείνῳ τῷ, omne, quo aliquid instruitur, quodque alicujus usus intervrit: τὸ ἐπιτινα τὴν ἀναφορὰν ἔχον, καὶ τὸ τέλος, πρὸς τὴν ἄλλων εὐρεσίαν τε καὶ συστάσιν συντελεῖν, καὶ τὸ σπᾶδαζεται, ὄργανον ἐκείνων ἐστίν, ait Alexander Aphrodis. præfat. in 1. Prior. Ufus enim veluti norma est & mensura instrumenti, usque adeò, ut naturam instrumenti exuat, quicquid ἀχρησον, 1. *Polit. 2. 4. Meteor. ult. 1. de part. animal. 1. 2. de generat. animal. 1.* Signanter iterum modò, sed nunquam fatis, laudatus Peripateticorum scientissimus in 1. Prior. *πᾶν τὸς ὄργανος, inquit, μετῶν ἢ χρεῖα, ἢ πρὸς τὸ ὑπ' αὐτῷ δεικνύμενον τε καὶ γινόμενον. Τὸ δὲ μικρὸν χρεῖα, ἐδ' ὄργανον εἶναι, τὸ γὰρ ἀχρησον σκέπαρον τῶν τέκτων, ἐκτετι σκέπαρον, ἀλλ' ὁμωνύμως.* Hæc ratione dicuntur instrumenta domus & fundi, quibus domus fundusve instruitur, ut respectu illius, tempestatis arcendæ aut incendii causâ; hujus, fructus qværendi, cogendi, conservandi gratiâ parata *l. 12. §. 16. l. 3. §. 1. de instruct. vel instrum. leg. ibidem, Dd. communiter. Conf. Ant. August. 2. Emendat. 2. & singularitè culinarum Juslin.**

Justin. 38, 10, 4. balinei, *Pell. Patroc.* 2, 11, 4, 2. pistrini, *l. 6. de pen. leg.*
pictoris, *l. 17. pictoris, piscatoris, balneatoris, pr. §. 1. & f. cod.*
lanionis, *l. 18. pr. de fund. vel instrum. legat. hibernorum*
J. Cas. §. de B. G. 31. cauponia, l. 43. §. 9. de ritu nupt. & qvlibet
supellex, l. 1. de supell. leg. Just. 15, 1. 8. 2, 7. 21, 5, 2. belli, Curt. 9,
3, 11. crudelitatis, 6, 11, 13. &c. Hōc intuitu filius patri, servus Do-
mino, subditus Imperanti instrumentum vocatur H. Grotio 1. de J.
B. & P. c. ult. (γ) & Philosopho 2. de anima c. 4. ὄργανα τῆς ψυχῆς
πῶτα τὰ φυσικά σώματα; juxtaq; Straton. Lampf. lib. de spiritu
c. 9. καὶ αἱ τέχναι καὶ ἡ φύσις χωρῶσαι τὰ πνεύ, ἀλλ' αἱ μὲν τέχναι
ὡς ὄργανα, ἡ δὲ φύσις ἅμα καὶ ὡς ὕλη. Add. Donell. Comment. 25.
cap. 10.

γ Qvem ob id contra Feldenum in annotatis defendit ce-
leberrimus Bœclerus, Fautor ac Præceptor olim meus benevolen-
tissimus, in *H. Grot. l. 1. de J. B. & P. c. ult.*
§. 4. Nobis hoc loco forense vocabulum est & ad judicia per-
net, illaq; media, quibus causa in judicium deducta instrui, Judi-
cique de re controversa fides potest conciliari, complectitur. Ex
quidem vel generaliter cum scripturis testes quoq; aliosq; proba-
tionum modos *t. r. de fide instrum. l. 99. de V. S. junct. l. 7. de feriis,*
l. 1. C. de dilat. c. 4. X. de testib. cog. frustra enim sunt, & sine Numi-
ne hariolantur, quicunqve in d. l. 1. h. t. per testes non ipfas testium
personas, sed testimonia, examinatis testibus in scripturam redacta,
intelligunt; vel concisiori significatu, exclusis testibus, tabulas tan-
tū seu scripturas, publicas privatasqve, *Örtliche Urkunde/Docu-*
menten oder Schrifften/ l. 5. in fin. C. de transact. l. 4. & 5. C. de probat.
l. 17. C. de fid. Instrum. & arg. divers. tit. in c. C. N. & X. de
test. & fid. Instrum. vel denique καὶ ὁπροχθὴ publicas solummodò
l. 1. C. de jurej. propt. calumn. l. 11. C. qui potior. in pign. l. 11. §. ult. de
interrog. in Jure. Clem. 1. de procurat. utpote quæ modo quodam
eminentiori causas instruunt, fidemq; plenè & in excellentiori gra-
du faciunt, adè ut etiam hæc consideratione privatas scripturas
nonnullam tantum instrumentorum vicem obtinere profiteatur
Scævola l. 29. de probat. quam tamen ultimam vocis acceptionem
usu apud nos haud observari, testatur *D. Hahnus ad Wesenb. n. 1.*
verb. propriisimè, quum publica literæ non simpliciter *Urkunde /*
sed

sed cum adjectione *offense Urkunde* oder *offense Instrumenta* appellari soleant (δ). Interdum pro solis Notariorum Instrumentis acceptari auctor est Menochius *lib. 1. de presump. g. 1. n. 9.*

(δ) Vid. Constitut. MAXIMILIANI von den Notarten zu *Cöln de Anno 1512. pr. vers. aber nachdem/ ibi: durch glaubwürdige offense Urkund.*

§. 5. Ex his non erit obscurum, Bachovium, Hahnium, aliosq; à Wesenbecio arbitrante (ε), publica dumtaxat instrumenta proprie, privata verò non temerè, nec nisi improprie, in Jure hóc nomine censeri, cum causa fecisse secessionem. Primò enim *ex d. l. 17. C. h. t. l. 5. C. de probat. §. 1. C. de fals. l. 17. C. si certum petat.* abundè clarescit, privatas quoq; scripturas, probationis ergò confectas, in Jure exsertim instrumenta appellari. Deinde ἀναλογίως ratiocinaretur, quicunq; ex eo, quòd publica καὶ ἐξοχήν & in gradu eminentiori hác appellatione superbiant, privata non nisi improprie ita vocari colligeret. Sanè & Homerus apud Græcos, Virgilius apud Latinos §. 2. *Instr. de J. N. G. & C. δ' ἑξαίρετας* dicuntur Poëtae; nemo tamen facilè dixerit, cæteros omnes ob id improprie Poëtas esse (ζ). Posset hoc ipsum etiam illustrari uberius exemplo Theologicò ex 1. Gen. 1. nisi fori obstaret incompetencia, & nefas esset, ut Plutarchus loquitur, ἐν δ' ἑλοτρύχῃ χορῷ πόδα τῆρα. Scilicet vocabulum Instrumenti est inter ea, quæ Græcis τὰ ἄρῃς ἐν (liceat heic cum Ammonio τὰ ἄρῃς ἐν ὑπὸ τέλλῃς, καὶ τὰ ἀρ' εἰδὸς ὑπὸ ποικίλῃς τινὲς αἰτίας distinguere) nominari consueverunt: & quidem sigillatim, quæ sunt talia naturæ mediæ h. e. neq; Synonymis propè accedunt, neq; Homonymis sunt viciniora; sed quorum primarium eximè planè omnibusq; numeris est tale, nihilò tamen minus & reliqua sunt talia, imperfectiori licet modo paucioribusq; numeris. Fortè excusatus etiam erit Wesenbecius d. T. II. de Fide Instr. p. 1. si distinguas inter τὴν ἀληθειαν καὶ ἀναλογίαν, cum exsertè ad L. 5. C. de Fide Instr. verb. instrumentis; fol. 316. scribat: *Quæcunq; causam instituunt l. 1. de fide instr. l. 99. de V. S. quare non modò in publicis sed etiam in privatis instrumentis & scripturis hanc intelligo, ut si debitor chirographo suo se debere sit contestatus: id enim probat plenè contra scribentem l. 26. §. f. de positi.* Hæc ille: ubi JCorum JCtus tantum fidei, positis terminis habilibus, priva-

privatis instrumentis, quantum publicis attribuit; de quo & §. 9. seq.
Alii distinctè in hac quæstione procedunt, & ex communi loquendi
usu privatas scripturas sub instrumenti appellatione contineri negant;
secundum propriam vocabuli significationem verò concedunt; utro-
rumq; longum catalogum contexit Nicolaus de Passeribus, *tr. de privat. scriptur. l. 1. p. m. 81. seqq.* dignus omnino, qui videatur.

¶ Quod jam antè etiam arbitratus Alciatus, *ad l. 99. de P. §. n. 17.* Corneus, *ad l. 1. b. Imola, ad Clement. 1. de procurator.*

¶ *Conf. 3. Polit. 1. ibsq; Commentatores.*

¶ §. 6. Quicquid verò tandem hujus sit, in tit. II. C. & X. heic
secunda vocabuli acceptio attenditur. Sed quam Statuta, si illud
inibi simpliciter positum adinveniatur, recipiant commode, anceps
est quæstio & in utramq; partem à Jctis arbitrata. Wesenbecius
h. n. 2. (& antè *d. l. n. 18.* Alciatus,) cumq; eo ibidem Hermann.
Herm. Treutlerus *disp. 5. th. 1. lit. b. Wibel. de Contract. Mulier. §. 8. n. 184.* Bornit. *de instrum. l. 1. c. 2. n. 5.* in illorum quoq; interpretatione
secundam generaliter acceptat, quum sit propria adeoq; Statutis
cumprimis conveniens. Lanfrancus de Ariadno *eiusdem* quidem
cum Wesenbecio est sententiæ, sed in probandi medio diversus.
(7) Ipsus enim concedit, sicubi duplex verborum acceptio, propria
& communis, in Statutis occurrit, illa non secundum propriam,
sed communem esse interpretanda; at propriam Instrumenti ac-
ceptionem primam esse, secundam communem contendit. *Signi-
ficatio enim vocabuli* (sunt verba ipsius n. 2.) *sumitur ex allusione
vocabuli, quod dicitur ab instruo, quia instruit causam, quæ instructio
ita fit per testes, sicut per Instrumentum, & ita testes æq; bene conveni-
unt vocabulo, ut combineantur appellatione Instrumentorum, sicut &
ipse chartæ.*

¶ 7. Lanfr. de Ariadno *tract. de Instrum. fide & product. n. 2.*
& 3. sequutus Joh. de Imola *in rubr. & Jacob. Butrig. ad l. 1. b. 1.*

¶ §. 7. Excutiamus priùs curatius paulò utriusq; fundamentum,
subjecturi deinceps, quid nobis ex legibus bonæ interpretationis
dicendum videatur tutius. Wesenbecius Jctus de Juris prudentia
nostrâ longè meritissimus, ita videretur colligere: Omne vocabu-
lum in statutis positum accipiendum est propriè; E. & vocab. In-
strum.

strum. aut propria Instrum. acceptio est secunda, secludens testes;
E. in Statutis quoque illa erit praripienda. Major in primo Syllo-
gismo ita crude & generaliter concepta vix obtinebit. Quantumvis
enim Statutorū conditores Juris & verborū non parenter sint peri-
tissimi; attamen quum illa condant civibus suis, & verò horum pars
maxima Juris ejusque priorū verborū sit imperita: οἱ μὲν πολλοὶ
τῶν ἀνθρώπων τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων ἐκιδότες, καὶ περὶ τῆν
τῶν ὀνομάτων ἔσθιν ἐξ ἀνάγκης ἀμαρτάνουσιν, ait Philo Judæus (θ)
ἀνθρώπων Πλάτωνος, ἡ οὐμιλητής, ἡ ὑψηγητής τις ἐπιαιδέσας, ἀλλὰ
τὸ τῆς φράσεως ὑψοῦ: ἐρρέθη γὰρ παρ' αὐτῶν, ἡ Πλάτων ἐφι-
λάσσειν, ἡ φίλων ἐπλατῶσειν, (ι) huic potiori civium parti ejusque
communi capui in concēptione Statutorum conditores illorum
se accommodasse, adeoque in dubio communem magis verborum
acceptiōnem observare, quàm nimie illorum proprietati sollicitiūs
studere voluisse non sine ratione censentur. Jcti nimirum pin-
gvis interdum ad vulgi captum loquuntur, (κ) tritisque utuntur
verbis, ut, quemadmodum de Gratiano loquitur Ant. Augustinus,
(λ) omnibus prodesse possint. Et quando Statuta à Dd. in pro-
prio significatu dicuntur accipienda, propriam significationem
propriam & communem loquendi usum intelligimus, neque Sta-
tuta ultra statuentium intentionem & mentem interpretamur.
Est heic argumentum, ait Zasius gravissimus Auctor, (u) Statuta,
quæ sunt Jura civilia cujusque civitatis, non ita ad rigorem & acerbi-
tatem coarctari debent, quin, si res exigat, ex æquo & bono exaudiri
debeant; quæ est notanda Doctrina & multum salis confert res, quod
vulgo dicitur, Statuta esse proprie & ad unguem intelligenda.
Graviter Aristoteles: ἀμαρτία, τὸ παραβαίνειν τὴν κειμένην λέξιν
καὶ ἄλλοις ὀνομασι τὰ πράγματα πρῶταγορεύειν. Χρησιμῶν
δὲ καὶ πρὸς τὸ κατασκευάζειν καὶ πρὸς τὸ ἀνασκευάζειν, οἷον ὅτι ταῖς
μὲν ὀνομασίαις τὰ πράγματα πρῶταγορευτέον, καὶ ἄλλοις πολλοί.
(ν) Certè sanctissimos quoque Prophetas, & ipsum Salvatorem
nostrum cum suis Apostolis hanc καταβάσει καὶ τέρπῳ ἀπαγγελ-
σίας & τὰ ἀληθῆ μόνον περιελχέσθαι, ἀλλὰ καὶ δυναμένους ἐσαγγε-
λίσθαι τὸς πολλοὺς, ἕως πρῶτα πάντες καὶ ἑσχατῆντες ἐκαστοῦ κα-
τὰ δυνάμιν ἀναλάβωσιν, ἐπὶ τῷ ἐν ταῖς δοκίμασι εἶναι ἑπιτελεσι λέ-
ξῆσιν, ἀπορρέητως εἰρημένα, ufos fuisse, ex Sacris Pandectis noto po-
tius

tius est, & contra Celsum monuit vir ingenio suspendo, eruditione diffusâ, labore incredibili, χαλλέντερον Alexandrinorum Episcopus Origenes, lib. 6. atq; 7. (θ) Philo Judæus lib. de Agricult. in pr. (ι) Isid. Pelus. lib. 3. ep. 81. p. 253. (κ) Alb. Gentil. de divers. temp. appellat. c. 13. p. 134. (λ) Anton. August. l. 1. de emendat. Gratian. Dial. 1. circa fin. (μ) Zasius ad l. 1. de Just. & Jur. n. 22. (quem etiam vide ad l. n. de in jus voc. n. 5. seqq. & l. 13. §. 3. de damn. infect. n. 2.) (ν) Aristot. 2. Top. 1. §. 5. & c. 2. §. 5. Conf. l. 6. & l. 7. §. ult. de supell. leg.

§. 8. Atque hinc est, quod vocabulum pignoris & hypothecæ in Statutis regulariter accipitur in latâ significatione. Illi, qui nec testamentum condiderunt, nec condere potuerunt, non obstante, quod intestabiles potius secundum verborum proprietatem, quam intestati appellari debent: (ξ) nomine tamen intestatorum in Statutis veniunt arg. l. 6. C. de supell. leg. Dos promissa, quamvis propriè dos non sit, Statutum tamen vel pactum inter conjuges de lucranda dote ad illam quoque extendatur arg. l. 9. C. de pact. convent. Statutum de procuratoribus conceptum intelligatur quoque de cessionario, licet accuratè loquendo hic talis non sit. Sic licet per epistolam quis propriè non loquatur arg. l. 74. pr. de Legat. 2. quia tamen epistola est quasi os vicarij & lingua subsidiaria, scripturaque & sermo in effectu paria videntur, arg. c. 4. X. de juref. l. 38. de O. & A. & inter se fermè non differunt aliter, quam pecunia, quæ dextrâ, ab eâ, quæ sinistra manu alicui est annumerata, adeoque per epistolam æque ac loquelam contra Rempubl. scelestâ factio iniri potest; id propter legem municipalem, in collocutores cum Reipubl. hostibus, quales etiam proscripti & transfugæ l. 3. §. fin. de sicar. insignitijs animadversuram, ad eos quoque, qui per epistolam cum iis eadem de causâ agunt, cum Ludovico Romano in l. 1. de V. O. ἀναλόγως extendit Corasius l. 1. Miscell. 24. n. 1. 2. 3. jungo Vincent. Caroc. decis. 91. n. 7. & 8. Ludov. Zuntus in responso pro uxore n. 881. Vasq. de success. tom. 1. lib. 2. §. 15. requis. 16. n. 57. seqq. Libanus Orat. ad Eustath. de honorib. p. 562. & Orat. adverse Adsid. apud Magistr. p. 114. ubi ostendit, γεράματα γιγνώμενα ἀντι τῆς γλώττης, καὶ πλεον ἐν οἷς δύνανται γεράματα εἶναι διφρούων πολλῶν καὶ μακρῶν λόγων ἐγγύθει λαγομένων, adeoque prohibitis per LL. (ο) ad Magistratum privatorum accessibus, prohiberi quoque τῶν ἐν λαμῶ ἐγγύθει

B

τέρα

re^{eg} rā^{eu} ad eosdem epistolas. (Z) Confer, si placet, Cujacium ad S. 6. 7. de Test. ordin. Carol. Annib. Fabrotum, JCum immortalem, cujus scripta omnia auro contrā cara æstimantur τοῖς μεμνημένοις, ad Theoph. eod. Philip. Caroli ad Gell. 6. 7. Salmasium ad Jus Anticum c. 30. & Jacob. Gothofr. ad L. XII. Tab. 7. (o) Vid. l. unie. §. fin. de L. Jul. Ambitus.

§. 9. Ad hæc, ponamus, Majorem in dicto Syllogismo concludere; nondum tamen exinde sua constabit veritas consequentiæ in Syllogismo altero. Unde enim probabitur, secundam instrument. acceptionem tantum esse propriam, non primam? Strictior equidem illa, at hæc ex eo ἀσυνλογίως diceretur impropria. Certè quod nec primā illa & latior instrumenti acceptio à vera verbi proprietate abhorreat, patet ex l. 1. b. tit. l. 99. de U. S. cap. 4. X. de testib. cog. Adde Alber. Gentilem ad d. l. 99. & Menochium Cas. 63. n. 6. cent. 1. de arbitrar. Jud. quest.

§. 10. Lanfrancus de Ariadno (π) ita ratiocinatur: Cujuscunque vocabuli datur duplex acceptio, propria & communis, illud in Statutis est interpretandum non in propria, sed communi arg. l. 2. §. 4. de legat. 3. Atqvi vocabulum Instrum. duplex datur acceptio, propria, quā testes includuntur, & communis, quā excluduntur. E. & vocab. Instrum. in Statutis non interpretandum est in propriā, sed communi, ad eoque testes non includendi, sed excludendi. Verum enim verò, ut nihil dicam de Minori, quam probare instituunt arg. diversit. C. & X. ipsaque, ad quam provocant, experiētiā; Major certè non est simpliciter universalis, quum casus reperiantur non pauci, ubi non communis, sed propria verborum acceptio in statutis attendenda, præcipue cum illa Juri communi derogant arg. c. cum dilectus. 8. X. de consuetud. c. 28 de R. J. in bro. l. 14. de LL. (ρ)

ω. Cui adfurgit Mynsingerus ad rnrbr. n. 8. X. de fid. Instrum. Umnius ad Proceff. 17. th. 1. n. 1. p. Gailius 2. obs. 33. n. 9. §. 124. n. 7. seq. B. Carpzovius 3. 20. II num. 6. seq.

§. 11. Examinatis ita Wesenbecii modo quodam hic alieni & Lanfranci rationibus, existimaverim, quemadmodum in doctrinali Juri communi interpretatione, quā in cum dextra illius ad casus obvenientes applicatione potissimum J Cti officium consistit, primus

primus quidem locus est explicatoriae: non aliter enim à significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestum est, aliud sensisse disponentem l. 69. de Legat. 3. & cum in verbis nulla est ambiguitas, non debet admitti voluntatis questio l. 25. eod. Conf. l. 7. §. 2. de supell. legat. Sed tamen & pro materiâ subjectâ aliisque circumstantiis ad extensivâ & restrictivam interpretationem non nunquã est deveniendum: ita consimilem interpretandi rationem custodiendâ quoque in Statutis, atque ad eòs thesin ἐπιτομικῶς transferendo ad hypothesein, si in illis de Instrumentis nonnulla sanciuntur, quæ optima ratione & ex statuentium mente testibus quoque applicari possunt, sub voce Instrum. testes etiam comprehendi; sin ea testibus attribui nequeunt, illos quoque exinde merito excludi. Το μὴ πρὸς τὸν νόμον, ἀλλὰ πρὸς τὸν νομὸν ἐστὶν σκοπεῖν, καὶ τὸ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀξίονταν τῶ νομῶν ἐστὶ σκοπεῖν, ait Aristoteles i. Rhet. 13. 31. seqq. & Ulpianus in l. 3. §. 9. de adim. vel transf. legat. melius est, sensum magis, quam verba amplecti. Conf. l. 2. §. 1. C. de Confir. pecun. l. 41 §. 1. de Jure dot. Bachovium & Ludvvellum ad Wesenbec. n. 1. lit. A. cum Paulo Busio ad l. i. h. t. n. 4. quos heic sequor: addatur omninò Jacob. Mæstertius tract. illustr. Jur. Mater p. 11. & Nicolaus de Passeribus loc. antè cit. p. 47.

§. 12. Rectè proinde Dd. contra Lanfrancum ad c. quoniam de probat. c. 9. n. 3. Jacob Butrig in l. 1. heic, quos sequitur Treutlerus d. lit. b. Bornitius d. c. 2. n. 7. & Herm. Herm. ad Wesenb. n. 1. lit. b. concludunt, poenam, falsum Instrumentum producenti à Statuto præstitutam, locum etiam habere in producente falsos testes. Utrobique enim partis malitiam justâ severitate coercere Statutum constituit. Hahnus d. l. Bachovius ad Treutl. l. c. qui & ibidem notat dicentes, quos inter & Bornitius d. l. n. 6 in factis antiquis probationem per testes non sufficere. Certè profectò si res aliqua antiqua æque per testes ac Instrumenta probari potest, nulla dabitur ratio, cur testes à probatione sint abarcendi; sin verò ejus est antiquitatis, ut omnium hominum excedat memoriam, nemoque superfit amplius, qui sciat factum, de quo agitur, nec quod ipse meminert, nec quod audierit eos, qui memoria tenuerint l. 2. §. 8. de aqua & aqu. pluvi.; id quod nonnullis (aliis secus, & antiquum majus, vetus minus videtur) pecaliari appellatione vetustum usur-

patur, per testes utiqve non poterit probari, non tamen quasi ad id inhabiles, sed quia ex communi mortalitatis humanæ conditione haberi nequeunt. Et hinc quoq; est, quum olim in causâ quadâ probatio secundum tenorem cujusdam Statuti per Instrumenta dumtaxat postularetur, quod augustissimum Camera Imperialis Tribunal nihilominus secundum *l. 18. C. de testib.* testes admiserit, veluti testis est Mynsingerus *1. O. 5. n. 3. seqq.* Parilem in modum ubi per *l. 4. C. de re judicat.* res judicata ob Instrumenta de novo reperta retractari potest, poterit quoque ob testes: in exercendis enim libris eandem vim obtinent Instrumenta & testium depositiones *l. 12. C. b. t.* quamvis in modo instruendi adsit diversitas: quin imò secundum Innocentium in *c. pen. X. b. t.* absurdum, plus fidei mereri pellem animalis mortui, quam vocem hominis. Confirmat hoc ipsum ejusdem supremi Judicii iudicio idem Mynsingerus *4. O. 60. n. 10.* id quod tamen quoad sententiam ex jurejurando necessario prolatam *arg. l. 31. de jurejur.* & ob subornationis periculum; quum præterea probatio per testes non semper ita evidens & expedita, ut per instrumenta, Setferus *tract. de juram. l. 4. c. 17. n. 9. 10.* Brunne-
mannus *Process. Civil. c. 23. n. 33. & ad l. 1. C. de reb. cred.* aliique non admittunt. Sic quum nemo adversario debeat Instrumenta subtrahere, tam ille, qui subripit Instrumenta, quam qui adversari-
parem Advocationis copiam subtrahit, iniquam ostendit à se liter-
foveri, & experiri debet in se Judicis auctoritatem elusam, consti-
tente Alexandro III. in *c. 4. X. de test. cog.* E contrario si publicatis
testimoniis Judex, instrumentorum causa, dilationem tribuat, post
illud tempus testes regulariter non admittuntur, adeoque sub in-
strumentorū nomine neutiquā continebuntur, vid. Alciat. *ad l. 99.*
de P. Sm. 19. Alber. Gentil. *cod.* in quem commentarium fallor an-
non plus justo severior sit censura clarissimæ eruditionis Philologi
Batavi *Observ. l. 4. c. 14.* Exceptiones cateroquin suppeditabit Aym.
Gravet. *Consl. 65. & 47. n. 4. & 5. Consl. 134. col. 3.* duo alia exempla in
contrarium suggerit Hahnus *loc. supra cit.* Sed de Statutorum in-
terpretatione plura qui nosse discipit, adeat Knipschild, *de I. & P.*
C. lib. 2. c. 10. n. 88 seqq. Reinking. *de R. S. & E. lib. 2. cl. 2. c. 10. n. 23.*
Rennemann. *Jurispr. disp. 17. eb. 5. 6.* Albertus à Rosate *lib. 1. q. 9. per*
rot. Sebast. Medices p. 3. q. 16. & p. 4. q. 31. D. Richter *pa. Decis. n. 6.*
seqq.

segg. Alber. Gentil. *Advocat. Hispan. lib. 2. c. ult. Dav. Mævium*
ad Jus Lubec. Quest. prelim. 10. per tot. Frantziium dist. ad l. 1. C.
quæ sit long. consu. membr. 1. concl. 5. & membr. 2. concl. 2. & Dd.
communiter ad l. 9. de just. & jur. & ad l. 1. C. de summ. Trinit. quos
cum aliis longa serie adducit Mæstertius tract. supra laud. p. 12.
præ cæteris Alderan. Mascard. tr. sing. de Statutor. Interpretat. concl.
2. n. 1. & segg. usq. ad n. 85. & concl. 12. per tot. Conf. Suaretz. de LL.
l. 6. c. 1. & segg. Hopper. Seduard. lib. 4. tit. 16. segg. cum aliis non
ignotis.

§. 13. Instrumenta in secunda acceptione aliis quoque variis
denominationibus in Jure veniunt. Ita appellantur ob materiam
tabulæ seu tabellæ, l. 27. pr. l. 31. §. 1. l. 32. de furt. l. 4. §. 3. fam.
ercisc. l. 19. qui test. fac. poss. l. 1. §. 1. C. de bon. poss. contra tab. &
tor. tit. de tab. exhib. codices, l. fin. C. h. t. codicilli, l. 7. §. fin. C. de
Codicill. chartæ seu chartulæ, l. 20. l. 21. C. h. t. l. 13. de donat. à for-
mâ scripturæ, l. 14. C. h. t. l. 16. de donat. l. 5. C. si cert. petat. literæ,
l. 26. de constit. pecun. l. 134. §. 2. de V. O. l. 57. de donat. inter vir.
& uxor. breves l. ult. C. de conven. Fisci debet. l. 1. C. de exact. trib.
& l. fin. §. 1. in fin. C. de appellat. ex fine & effectu monumenta, 10. de
probat. l. 3. §. 2. de testib. münimenta, c. 1. vers. post hoc. de appellat.
in 6to. documenta, l. ult. C. de donat. N. 8. c. 8. pr. Nov. 44. pr. N.
49. c. 2. pr. & §. 1. N. 73. c. 7. §. 1. & c. 33. c. 12. quest. 2. passimq. ali-
bi. cautiones, l. 22. C. ad Sct. Vellej. l. 5. fam. ercisc. l. 32. §. 1. de ad-
ministr. & peric. tut. l. 15. l. 25. §. fin. l. 27. de probat. l. 40. princ. de
minor. l. 41. de judic. l. 27. de furt. l. 40. de reb. cred. securitates, l. 14.
§. 1. C. de N. N. P. per Metonymiam contractus, l. 17. C. h. t. N. 44.
obligationes, l. 47. §. 1. in fin. de pact. & l. 7. C. de N. N. P. Nostro
idiomate Brieff und Siegel / schriftt. oder briefflliche Urkunden/
Documenten oder Schriften / dadurch die Handlung und Willen
der Menschen / damit sie nicht in vergessen geset / in ewiger Gedäch-
nüss behalten / und besetziget werden / ut loquitur Divus Maximilia-
nus l. von den Notarten / zu Eöln de Anno 1512. pr. vers. aber nach-
dem.

§. 14. Describi potest in hoc significatu Instrumentum ex l. 5.
C. de transact. scriptura ad rerum gestarum fidem comprobendam
facta. Sunt inter Dd. qui principem & perfectissimam Instru-
mento-

mentorum speciem heic tantum finiunt, quod non simpliciter de-
culpo; hæc enim ratio definiendi ea, quæ *ὁρῶς ἐν ἡ ἀφ' ἐνός* dicun-
tur, uti ex definitione demonstrationis, *Post. 1. civis 3. Polit. 1.* alio-
rumque non potest non esse perspectissimū; sed nec nos reprehenda-
demur, ita confidimus, quod in definiendo ad literariorum Docu-
mentorum totum ambitum complexumque, ut nobis quod notius,
respeximus; non minus Philosophum in definitione consimilium
sectati. Πέφυκε γδ ὅκ τῶν γνωμοωτέρων ἡμῖν ἡ ὁδὸς καὶ σαφέστε-
ρον, ἐπι τὰ σαφέστερα τῆ φύσει καὶ γνωμοωτέρω. ὃ γδ ταῦτα ἡμῖν
τε γνωόμενα καὶ ἀπλῶς. *1. Phys. 1. conf. 1. Eth. 2. 1. Post. 2. 2. de anim.*
1. 12. 7. Met. 4.

S. 15. Divisiones Instrum. nonnulli ita contortiplicant, ut
vix scias, quæ expeditior & inter cæteras sit præripienda. Quidam
ad similitudinem obligationum *S. ult. I. de obligat. & Feudo-
rum 1. F. 2. S. 1. § 2. F. 48. § 81.* dispescunt primò Instrumenta in
propria, quæ naturam propriam; & impropria seu quasi, quæ verā
formam ac qualitatem Instrumenti propriè dicti non habent, sed
ex quadam analogiā ratione effectus propria tantum imitantur,
qualia ipsi habentur schedæ incisæ, *die aufgeschnittene Zettel* / &
bacilli fisci, die Kerbhöcker. Sed cum secunda vocab. Instrum. ac-
ceptio heic tantum curæ, secundum quam schedulæ incisæ, quæ
alii vibratas, formatas, dicatas, chartas partitas nuncupant, qua-
rumque formam descriptam exhibet B. Carpzovius, 2, 4, 7, num. 3.
vera sunt Instrumenta, non impropria; verè autè impropria, quæ
inter regulariter meritò retuleris dictos bacillos fiscos seu scissos,
(tales etiam & tesseras ligneas vocant) *duo scilicet illa ligilla, quo-
rum unum ab altero sic recisum, ut juncta veterem totius referant fi-
guram: utriusque verò unā casurā numerum inciditur, ut, sulci si jun-
gantur, probe respondeant, nec vel creditor, qui ligillum unum resi-
net, plus valeat incidere, nec debitor incisa radere: quia si non in u-
troq; sit vel incisum, vel rasum, continuo fraus compareat:* primam
& generaliorem respectent; hæc Instrumentorum divisio eqvidem
huc propriè parum pertinet, sed impropria inter Instrumentorum
cognata erunt examinanda. Verum cum delibanda superent
alia, & hoc Juris Civilis præter opinionem nimium quantum in-
creverit, Plato heic jubet quiescere. Si tamen animā exsuperabo
mā, nobilissimam pariter & utilissimam hanc Instrumentorum
mate-

materiam curatius & *ὡς ἐν τῷ πρῶτῳ βιβλίῳ* elaboratam, jam tūm
pleramque partem à me exasciatam, alio tempore, si merebitur, pu-
blicabo. Nunc verò ad:

JURIS CANONICI

§. I.

Jure Civili ex nudo pacto (α) non generari actionem, *ἡ ἀπολύτως ἄλλοι* est, & expressè habetur in *l. 7. §. 4. & §. 1. 27.*

§. 2. l. 45. ff. de Pact. l. 13. l. 21. l. 28. C. eod. l. 1. C. de pact. convent. l. 15. de prescript. verb. l. 3. C. de rer. permut. add. l. 27. C. de locat. l. 5. §. 2. de solut. Dissentit tamen Mœstertius d. l. dubitat. 31. & 33. quod heic non expuso. Quamvis autem Marquardus Freherus, celeberrimi nominis Jctus & Polyhistor, Decis. Arcopagitic. c. 9. p. 38. & seqq. hanc Juris Civilis dispositionem acriter perstringat, & inter fontica maximè ac tabifica Juris Romani ulcera recenscat; plurima tamen sunt, quæ sapientissimos Juris Civilis Auctores contra hanc paulò iniquiorem censuram justissimè tuentur β.

β. α. Quod h. l. ita nominatur non ratione traditionis, quo sensu venditio quoque, utpote quæ solo consensu perficitur, nec ad sui substantiam rei traditionem efflagitat, pactum nudum dici potest l. 20. C. de pact. quamvis hæc l. 20. pacta nuda ut genera contractuum sumantur, v. Wesenb. Cod. de Pact. ad d. l. 20. n. 20. p. 213 sed intuitu auctoritatis & potestatis efficaciter sese obligandi. Vid. Covarruv. part. 2. relect. c. quædam, de pact. in 6. §. 4. n. 18. cons. Mæstert. lib. 1. de Justit. Roman. LL. dubitat. 33.

β. Vid. Dn. D. Stuv. Exercit. 1. th. 58. & Exerc. 6. th. 7. & 14. Covarruv. d. §. 4. n. 21. & ex eo Canisius ad c. 1. X. de pact. n. 4.

§. 2. Moribus nostris secus esse, & nudum quoque pactum ferè in initum actionem, conditionem puta ex consuetudine seu moribus γ. producere, attestantur Wesenbecius, Carpzovius, Richterius, Vinnius, aliique δ. id quod tamen adhuc in dubium vocat Ludvvel. Exercit. 11. th. 2. lit. c. & disputat Dn. D. Strauchi-
us, Ex Antecessor Salanus, ac hodiè Cancellarius perpetuus
Giessensis, Jur. Justin. 12. 10. Illud omninò videtur, non exaudi-
endam scilicet dictam consuetudinem de pactis contractuum præ-
paratoriis, quæ ineuntur de futuris contractibus, innominatis
præsertim, & obligationibus demum constituendis, sine animo in
præsens efficaciter sese obligandi z.

γ. arg.

min. 7. arg. l. unic. de condit. ex lege. ubi dicitur
-uq. d. Wefenbecius de pactis n. 10. ibiq. Hahnus, B. Carpzov.
p. 2. c. 19. d. 7. & 8. seq. const. 32. d. 10. n. 9. & p. 3. c. 5. d. 22. num. 2.
Joh. Richter. ad l. 13. C. de pactis n. 26. Vinnius tr. de pact. c. 7. n. ult.
Christinaus vol. 2. dec. 91. n. 1. & 2. Gerneveg. ad l. 10. C. de pact.
Zocius ad tit. X. cod. num. 6.

6. Vid. Carpzov. p. 2. c. 33. d. 23. Befold. ad l. P. W. p. 2. r. 26.
th. 136. Dn. D. Struv. d. Exerc. 6. th. 17. & inprimis Dn. D. Lauter-
bachius, tract. de Arrha, th. 103. seq. Diff. Groeneveg. ad l. 3. C. de
rev. permitt. Gudelin. de f. N. l. 3. c. 5. Gometz. tom. 2. c. 8. n. 42.

§. 3. Jure Canonum quid obtineat, res est controversiosa.
Covarruvias, Gregorius Lopetz, Bachovius, Vinnius, Mæstertius,
§ & alii nonnulli, etiam hoc Jure ex nudo pacto actionem
sciscunt, inducti potissimum (I) c. 1. & 3. X. h. t. ex quibus ita ra-
tocinantur: Si pacta nuda transiliens sentire debet disciplinam
Ecclesiasticam, sequitur, Pontificem pacta nuda etiam servari vel-
le; sed verum prius per d. c. 1. E. si jam, inferunt porro, Pontifex
pacta nuda vult servari, sequitur, Jure Canonico dari etiam ad id
obtinendum actionem, sed verum prius per præcedentia & d. c.
3. E. Consequentiam exinde confirmant, quod Pontifex non posset
dici efficaciter illud velle, nisi & actionem, quâ, tanquam remedio,
illud obtineri potest, dedisset. (II) Arg. c. cum contingat. 28. X.
de jurej. c. 9. cod. junct. c. 12. c. 22. q. 5. locisq; aliis, unde ita colli-
gunt: Si ex pacto nudo, jurejurando confirmato, datur actio, da-
bitur quoque ex pacto simpliciter nudo; sed verum prius per d. c.
9. & 28. X. de jurej. E. & posterius. Consequentiam probant ex
d. c. 12. c. 22. q. 5. ubi ita Chromatius n. Juramenti hæc causa est,
quia omnis, qui jurat, ad hoc jurat, ut, quod verum est, eloquatur,
Et ideo Dominus inter juramentum & loquelam nostram nullam
vult esse distantiam: quia sicut in juramento nullam convenit esse
perfidiam; ita quoque, in verbis nostris nullum debet esse mendacium:
quia utrumq; & perjurium & mendacium divini judicii poena da-
mmatur &c.

§. Covarruy. d. 5. 4. n. 24. Gregor. Lopetz. i. anim. 6. Ba-
chov. ad Treutl. vol. 1. disp. 6. th. 9. lit. b. ejusque non infidus secta-
tor Vinnius d. tr. c. 7. n. 4. & 5. Mæstert. d. l. dubitat. 32.
n. Sic ante Romanam editionem non tantum h. l. sed & de pa-
nitenti.

nitent. d. i. c. 41. non per se &c atque de Consecrat. d. 4. c. 4. § 10. emendaverat Ant. Augustin. 1. de Emendat. Gratian. Dial. 3. quum antea literarum similitudine legeretur Chrysofostomus.

§. 4. Contrarium propugnant Cujacius, Ant. Faber, Alciatus, Connanus, Canisius, Zoësius, Forcatulus, Ludvvell, Strauch, Lauterbach & Nec sine ratione & fundamento. Expedi enim concordare jura juribus, & eorum correctiones (si sustineri valeant) evitari, c. 29. de Elect. in 6to, nullaque in dubio Jus Civile inter & Canonicum statuenda est differentia arg. c. 1. X. de nov. oper. nunc. (1), versamur autē heic maximē in dubio, quum textus expressus, qui differentiam quamdam hoc in negotio inducat, deficiat. Nec efficiunt argumenta, quibus prior sententia suffulciebatur.

θ. Cujacius ad c. 2. vers. notand. de Sponsal. Ant. Fab. ad l. 7. §. 7. b. 2. Alciat. 5. paradox 3. Connan. 5. 3. Canis. ad d. c. 1. § 3. Zoësius, X. b. 2. n. 6. Forcat. dial. 69. Ludvvell. d. l. Strauch cit. ib. Lauterbach ad tit. de pact. n. ii. (1) Rittershusius proem. de diff. Jur. Civ. & Canon. Arth. Duck. de auctorit. Jur. Civ. l. i. c. 7. n. 13.

§. 5. Ponamus enim [a] prosyllogismum, qui desumebatur ex d. c. 1. X. h. t. negamus tamen in principali consequentiam. Certē & Prætor fidem fallere grave judicat l. 1. pr. de pecun. constit. & pacta conventa, quæ neque dolo malo, neque adversus LL. Plebiscita, Sæta, Edicta Principum, neque quo fraus cui eorum fiat, facta erunt, se servaturum edixit l. 7. §. 7. h. t. neque tamen ob id ex pacto nudo Jure Prætorio actio est constituta x. Reperunt equeidem, quod maxima inter Pontificem & Prætorem intercedat diversitas, illeque summus & ἀνωτέροϋ sit Princeps, & quando aliquid vult, efficaciter velle censeatur; Prætor verò tantum minister & officialis, tantamque facultatem voluntatem suam efficaciter explicandi non habeat; quod non simpliciter ibo inficias; sed tamen expeditissimi quoque Juris est, Prætorem non tantum adjuvare, verum etiam, propter utilitatem publicam, supplere, & rigorem ad æquitatem reducendo, Jus Civile corrigere, adeoque, quemadmodum alias extensivas & suppletivas, ita vulgò vocant, actiones plurimas introduxit, ex pacto quoque nudo, æque ac Pontifex, si voluisset, actionem nominatim concedere potuisse λ; præsumptio verò efficaciæ voluntatis Pontificiæ militabit etiam hoc in casu pro efficacitate Prætoriam. Nec firmitudo est in probatione consequentiæ, cum alia præter actionem suppetant legitima remedia, quibus datur promissa indispisci, uti vel ipso d. c. 1. in conspectu ponitur.

C

x. Vid.

nom. Vid. Zoëlius d. l. 2. vid. l. 7. §. 1. de J. & J. & Dd. communiter
ad tit. de O. l. & de LL. conf. Pancirol. l. v. ar. 34. & 2. s. 12. p. Salicet.
ad l. 10. C. h. r.

§. 6. Deinde [b] nec antecedens pro syllogismi ex d. c. 1. & 3. X. h. t.
hactenus solidè est approbatum. Unde enim constat, agi ibi de pactis
nudis, cum vox pacti sit speciei & generis, interdumque pro quavis con-
ventione accipiat, & quod præcipuum, atque ex can. 12. Concil. Car-
thagin. tempore Julii I. Rom. Episcop. in Africa celebrati, unde hoc ca-
put est excerptum, innotescit, pactum illud inter Antigonum & Opra-
ntium Episcopos factum, de quo in d. c. 1. in scripturam redactum atque
utriusque subscriptione fuerit munitum. Et quid impedit, quò minus
cum Forcatulo d. l. & cum Venerando nostro Ordinario Dn. D. Ziegler-
ro, qui etiam negativæ subscribit, vocabulum conventus in d. c. 3. no-
minaliter de Conventu Ecclesiastico, Concilio, Synodò, disciplinam de-
cernente accipiamus? Ineptum equidem hoc videtur Bachovio, sed
præterquam, quod ita commodior longè verborum exadet sensus, pro-
fectò nulla etiam cæteròquin inter prius & posterius membrum per al-
ternativam facta esset oppositio, cum vel maximè per actionem efficiat-
tur, ut inita pacta suam firmitatem obtineant. Et quid præterea opus
fuisse, ut Optantius de novo in iudicio conveniretur, cum jam tum ab
ipso Concilio sententia contra eum fuerit pronunciata? Consulatur
incomparabilis noster Zieglerus, - - - meritò cui doctior orbis

submissis defert fascibus imperium.

Vid. Bachov. ad Treul. vol. 1. disp. 6. tit. 1. lit. A. Z. Canisius ad d. c. 1. n. 6.
o. Dn. D. Zieglerus, Jur. Canon. ad Lancellotti Institut. explicat. tit. de
pact & transact. p. 711.

§. 7. Quod verò d. c. 3. concernit, illius sensus & scopus longè a-
lius est, quàm vulgò opinantur, veluti ex Gregorii Magni Epistol. 38. lib. 8.
unde est delibatum, more suo accuratissimè præter oculos d. l. ponit
Magnificus noster Zieglerus, omninò cum cura evolvendus. Et licet
illius ea esset sententia, quam supposititia inscriptio prodit, & dissentien-
tes prestant, nondum tamen probaret id, quod debebat, eum verbù
promittuntur, non necessariò de simplici & quibuscunque verbis facta,
sed vel maximè de solenni & præcedente interrogatione subsequuta
promissione arg. §. 6. I. de inutil. stipulat. sit accipiendum. Urget qui-
dem Bachovius d. l. rubric. & quod arg. illius verbum, promittuntur,

fatis

fatis incommodè ad stipulationes referatur; aut hoc cerebrum non comminuet(π.) Et licet solennitatem illam verborum non attendat Jus Canonicum, quod porro regerit Bachovius, non tamen ob id omnis differentia pactum nudum inter & stipulationem erit sublata. Certè & Jure civili post constitutionem Leoninam l. 10. C. de contrah. & committ. stipul. vetus illa verborum solennitas, de qua in § 1. Inst. de V. T. exspiravit, minime tamen interrogationis & responsionis, adeoq; inter nudū pactū & stipulationem quod est discrimen. Hæc ad fundamentum primum.

π. Vid. Everhardi Top. loc. à rubr. ad nigr. Schickardi & Wigelii Leg. Jurid. loc. sol.

§. 8. In argumento, ex d. c. 28. X. de jurej. & aliis textibus petito, negamus (I) itidem consequentiam: neque eam constabilet d. c. 12. c. 22. q. 5. committitur etiam in illatione fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter: & quando inibi loquela simplex & Juramentum æquiparantur, quod, & qui simpliciter falsum dixit, & qui juratus, proximum fallat & D. um offendat, veluti ex ipsissimis verbis satis evidenter patet: extenditur comparatio illa à dissentientibus ultra terminos, & omnimoda utriusque ἰσοδυναμία contra Juris Canonici analogiam male fabricatur (ρ) Ὁ ὄρκος, αἰτ. Simpliciter, ἀρτυρεῖ τὸν θεὸν καλεῖ, καὶ μεστὴν αὐτὸν καὶ ἐγγυητὴν ἐφ' οὗ λέγει πρὸς ἄλλοις, καὶ πᾶν μᾶλλον ὑπομείναι καὶ ἄλλοις ἢ παραβῆναι τὴν ἀπὸ θεοῦ μεσση γειομένην ὁμολογίαν. (σ)

Certè si ἰσοτοιμία illa firmò consisteret talo, nulla aut exigua Juramentorum efficacia hoc Jure foret, & depositio testis, renunciatio hereditatis paternæ vel maternæ, alienatio dotis valeret sine jurejurando, quæ omnia Juri Canonico sunt difformia, & c. 51. de testib. c. quamvis, 2. h. t. in d. 10, & c. 28. cfi contingat. in fin. de jurej. adversis frontibus obnituntur.

ρ. Vid. Covarruv. part. 1. relect. d. c. quamvis. §. 2. n. 1. & 2.

σ. Simplic. ad Epist. c. 44.

§. 9. (II.) Dubiosum quoque maximè antecedens, nec allegata capitula illud solidè confirmant. Quantumvis enim Jure Canonico, qui jurando quippiam promissit, ad præstandum promissum officio Judicis & censura Ecclesiastica compellatur c. fin. de for. comper. in d. 10, non dñ tamen exinde sequitur, à tali quoque jurejurando, qua tali, prodire actionem, veluti hæc solidissimè deducit aliorumque calculo comprobata D. Lauterbaech. ad tit. de juram. p. 33. seqq. & 53 seq. Dissentit Covarruv. d. §. 2. n. 5. seqq. Et hæc etiam ad fundamentum alterum.

§. 10.

non §. 10. Quæ aliàs pro contraria sententia ex præsumptionibus præducuntur, quod videlicet Jus Canonicum divinum naturalemque æquitatem, quæ omnes pactiones firmæ sunt & validæ, in primis sectetur; aut contraria fortiori ex d. c. 1. *X. de nov. oper. nunc.* refelluntur; aut hoc saltim inferunt, ejusmodi pactiones Jure quoque Canonico firmas esse & validas, ut autem id propter ex iis actio detur, nondum exinde sequitur.

§. 11. Quid verò hoc in casu Juris Naturæ & Gentium, ostendit H. Grotius l. 2. de J. B. & P. c. 11. & explicabitur ex justitia, veritatis & naturâ Fidei alibi prolixius.

COROLLARIUM:

An genuinæ & solidæ sint rationes promerendi vel conservandi favoris Dominici, † quas Sirius ut principales & ordinarias laudat: 1. *Parlare al gusto del Principe*, 2. *Applaudere à tutto quello ch' ei dice*, 3. *Ammirare quanto fa*, 4. *Approvare consomme lodi quanto ei vede*? Arbitramur hæc talia artificia placere tantum posse Dominis, qui specie virtutis delectantur, & umbrâ potius quàm corpore; nec durare gratiam his artibus quæsitam. Longè aliis modis Magnatum gratiam quænaverunt & adepti sunt pii Aulici, nempe verâ pietatis & reliquarum virtutum studio, ut alibi ostensum est, Deus n. piorum Principum animos piis aulicis conciliat *Dan. l. 9. Tob. XIV. 17. ibi: Und alle sein Geschlech te blieb im heiligen Wandel und Leben/ also / daß sie angenheim waren für Gott und den Leuten; Congruit locus Exod. XI, 3 & XII, 36. Eccles. VI, 12. Wer ein treu Herz und liebliche Rede hat, des Freund ist der Königl. ait Salomon Prov. XXII, 11. wer der Gerechtigkeit nachjaget der wird seliges bet.* *Idem c. XV, 9. Agnovit id etiam Autor Comment. qui inscribitur L'Advertissement à Monsieur de Luynes a son avancement en faveur aupres du Roy, après la mort du Marechal d' Ancre. ibi: Le Roy n'en est que l'instrument, puisque par luy les Rois regnent & qu'il tient leur coeur en sa main, les penchant ou il luy plaist. Il a porté celuy du Roy à vous aimer & vous à preferer pour vostre bon naturel à tant d'autres qui n'estoient qu'en apparence plus accomplis que vous.* Add. le Contadin Provençal p. 1. *Lipt. l. 3 Pol. 9. in Nor. Piccart. decad. 5. obs. 1. Amirat. lib. 5. c. 1.*

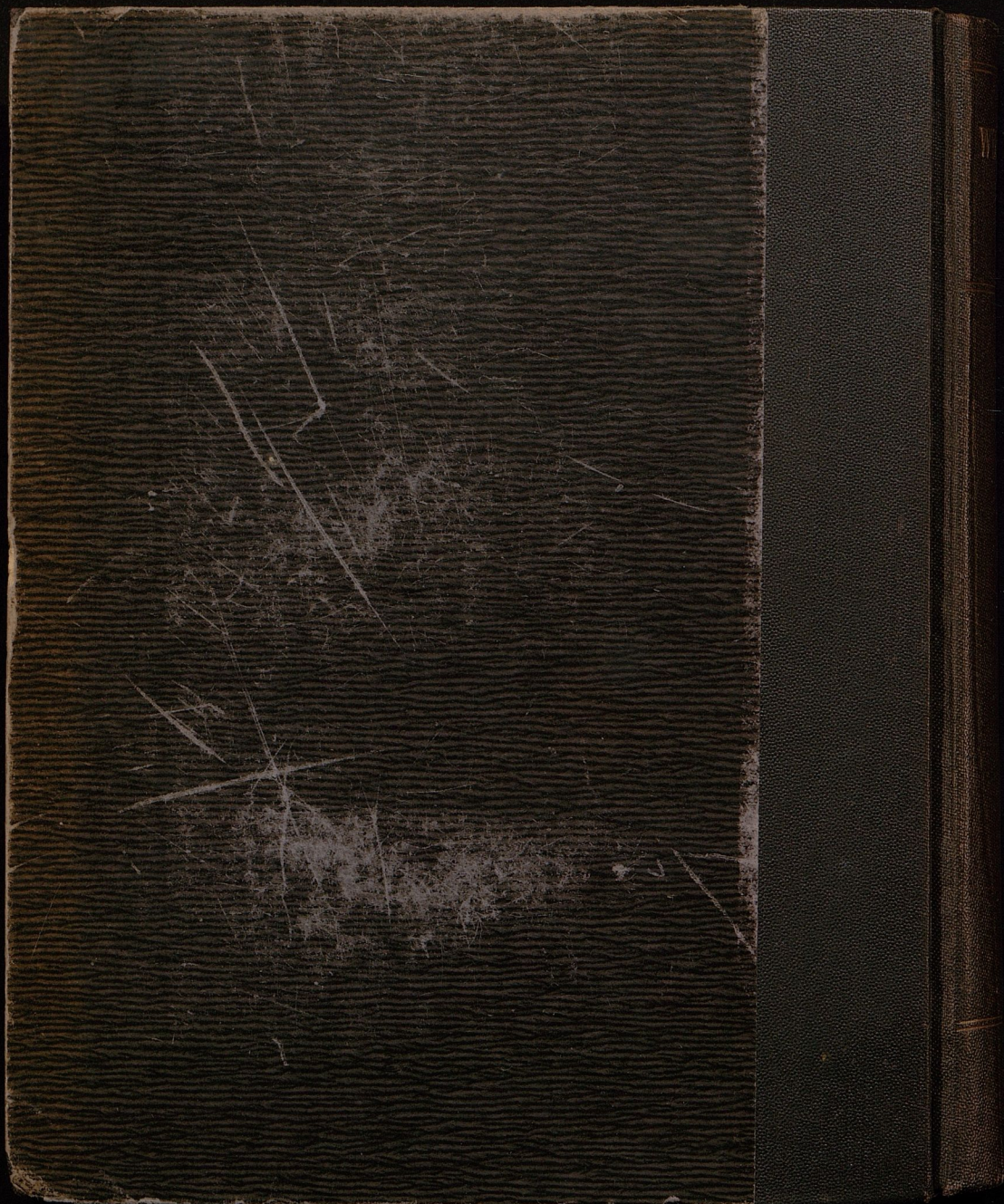
† Nervese to. histor. p. 256. appellat *L'art. d'acquérir. les coeurs.*
Sirius, Tom. 2. *hisor. sui temp. l. 2. p. 567.*

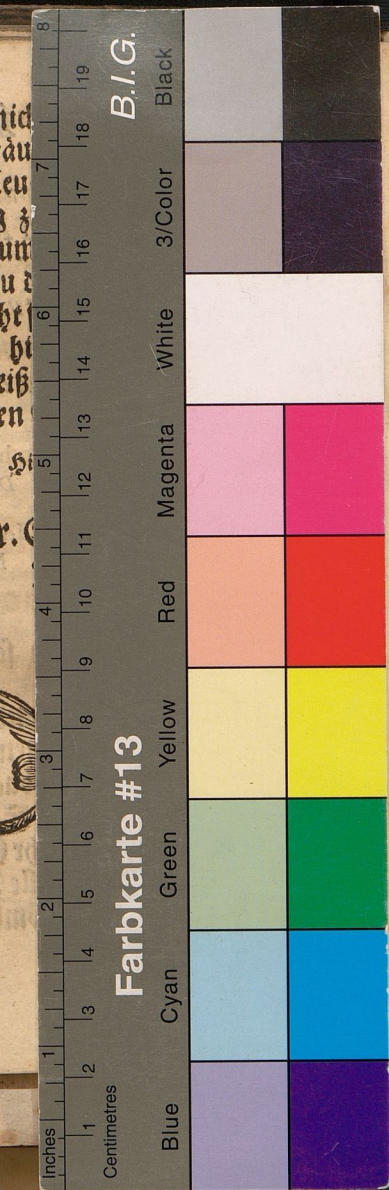

X2615923

V517

1177
9

ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
JURIS CIVILIS
&
CANONICI,
IN ELECTORALI SAXONICA
PUBLICE PROPOSITA
PRÆSIDE
JO. FRID. SCHARFIO, J.U.D.
RESPONDENTE
CHRISTOPHORO KEMPIO,
H. L. Q. C.
AD D. XXIIIX. APR. t^o l^o LXXVII.
WITTEBERGÆ,
Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.